

poručení. Učinná shrnutí mají předběžný charakter.

Pokud jde o volný čas delikventní mládeže, je charakterizován převážně pasivní účastí (v roli diváka) na aktivitách volného času. Dalším nápadným znakem je malý podíl rodinného prvku a s tím související zvýšená potřeba intervence společenských orgánů a organizací. Ve výsledcích všech výzkumů, o nichž bylo referováno, je také jasně patrná malá atraktivnost formálních skupin, což hovoří pro zvýšení možnosti volného času v neformálních skupinách, v klubech apod.

Ve všech výzkumech se ukázalo, že nejčastější náplní volného času delikventních mladistvých je sledování televizních vysílání, návštěva biografů, návštěva restaurací a vináren a volné vycházky bez určeného cíle v partě nebo s jedním přítelem (přítečkyní).

Pro oblast metodiky výzkumné práce na popisovaném úseku se jeví užitečné více přihlídnout k souvislosti volného času a zájmové sféry jedince, osobnostních charakteristik a hlavně výchovného působení zaměřeného na prevenci delikvence a reedukaci morálně narušených jedinců.

Dosavadní výzkumy se zabývaly převážně volným časem delikventní mládeže žijící mimo ústavní zařízení, doma u rodičů. Z hlediska boje proti kriminalitě mládeže představuje volný čas v této oblasti nepochybně velmi důležitý faktor prevence. Na zasedání semináře bylo však upozorněno také na další oblast a výchovné možnosti volného času, na volný čas v reedukačních zařízeních pro delikventní mládež, což také představuje velmi důležitou složku převýchovy jak v oblasti cíle, tak v oblasti prostředků. Dovednost a návyk využívat vhodně volný čas patří k důležitým podmínkám socializace po propuštění jedince z ústavní výchovy.

Souhrnně lze konstatovat, že seminář umožnil konfrontaci výchovných stanovisek a metodologických postupů a zpřístupnil informaci o materiálech a stanoviscích, které nebyly dosud publikovány. Umožnil v diskusi ujasnit principy dalšího postupu na společném maďarsko-polsko-československém výzkumu, čímž se dosáhlo urychlení prací o několik měsíců. Vytvořil fórum pro výměnu zkušeností s ostatními státy, zejména NDR a BLR, jejichž výsledky dosažené v této oblasti nebyly dosud publikovány.

Byly ujasňovány také formy a možnosti komparace v oblasti kriminologie, analogické tendencí integrace projevujícím se i v jiných oblastech vědy, výroby, obchodu atd.

Průběh semináře poskytl konečně příležitost poukázat na možnosti a přednosti socialistické soustavy a marxisticko-leninské výchovné platformy, jakož i dialektického materialismu jako metody zkoumání.

Zdeněk Švancar

Konference „Mladá generace dělnické třídy a plánování sociálního rozvoje průmyslového podniku z hlediska práce SSM“

Ve dnech 4.–6. prosince 1974 proběhla v Domě vědeckých pracovníků ve Smolenicích celostátní vědecká konference s mezinárodní účastí na téma *Mladá generace dělnické třídy a plánování sociálního rozvoje průmyslového podniku z hlediska práce SSM*. Pořadatelem konference byly: Slovenská sociologická společnost při SAV, Československá sociologická společnost při CSAV, Sociologický ústav SAV a Slovenský ústřední výbor SSM. Na konferenci, jejíž program byl obsahově bohatý, odeznělo 20 referátů, které spolu s dalšími, jež nemohly být z důvodů nepřítomnosti referujících předneseny, budou publikovány ve sborníku z konference. Referáty přednesené na konferenci lze rozdělit do čtyř základních obsahových okruhů: 1) Teorie a praxe sociálního plánování, 2) Změny v sociální a kvalifikační struktuře podniku, 3) Zdokonalování životních podmínek, 4) Komunistická výchova pracující mládeže.

1) Teorie a praxe sociálního plánování

František Tažký ve svém referátu *Postavení a úloha mladé generace dělnické třídy v socialistické společnosti* podal nejprve podrobné vymezení objektu své úvahy, tj. mladé generace dělnické třídy, zabýval se jejím společenským postavením a její společenskou funkcí, soustředil se na analýzu úlohy podniků v přípravě této generace a poukázal na konkrétní možnosti, a to nejen vedení podniků, ale i organizací ROH a SSM, v procesu formování nejmladší složky dělnické třídy.

O konkrétních možnostech závodů i konkrétních opatřeních směřujících k zlepšení životních podmínek mladých dělníků, zvláště o zkvalitňování podmínek adaptace vyučenů po jejich zařazení do pracovních poměrů, hovořil ve svém příspěvku *K některým sociálním charakteristikám mladých dělníků ve VŠZ a k formám jejich využívání v plánu sociálního rozvoje podnikového kolektivu* Marián Šarišský.

Milan Kyselý (*Plánování sociálního rozvoje v podnicích*) zdůraznil, že významnou základnou pro realizaci cílů socialistické společnosti se stále více stává výrobní kolektiv, podnik. Uvedl některé zajímavé výsledky rozboru zabezpečování sociální péče o pracující, provedeného federálním ministerstvem práce a sociálních věcí a Ústřední radou odborů, a seznámil přítomné se zásadami a hlavními úkoly péče organizací o pracovníky, projednanými a přijatými vládou ČSSR na jejím zasedání v březnu 1973.

Ladislav Macháček nastínil v úvodu svého příspěvku *Některé otázky přípravy plánu sociálního rozvoje z hlediska SSM* situaci, v níž zastihuje přechod k sociálnímu plánování mládežnickou organizací. Poukázal na některé současné nedostatky a především na široké možnosti SSM participovat na plánu sociál-

Dagmar Cahová (*K zdravotním aspektům sociálního rozvoje mládeže*). M. Francisci věnoval pozornost pracovním podmínkám mládeže v relaci k jejím fyziologickým, biologickým a psychologickým zvláštěnostem a uvažoval o hlavních příčinách úrazovosti mladých lidí, která v ČSSR dosahuje ročně téměř 15 000 případů. Cahovou zajímaly zdravotní aspekty plánování sociálního rozvoje mládeže. Na rozboru údajů o podílu nemocí, z nichž vyplynulo přiznání změněné pracovní schopnosti, potvrdila prudký pokles chorob tzv. sociálních, vystřídáný na druhé straně růstem počtu chorob tzv. civilizačních. Autorka též uvažovala o konkrétních předpokladech a možnostech zlepšování pracovního prostředí jakožto jedné z komponent prostředí životního.

Možnostmi ochrany mladých pracujících žen a nastávajících matek se zabývaly Mária Kianičková a Mária Betušáková, které ve svém příspěvku *Pracovní aktivita mladých žen v národním podniku Tesla Orava* uvedly výsledky výzkumu sociálně profesionální úlohy ženy, s důrazem na analýzu příčin nízké kvalifikovanosti mladých dělnic.

4) Komunistická výchova pracujících mládeže

František Zich (*K otázce politické a společenské aktivity dělnické mládeže*) se vrátil k vymezení specifických zvláštěností nejmladší složky dělnické třídy — dělnické mládeže. Na výsledcích výzkumů této mládeže ukázal její postoje, názory, zájmovou a jinou aktivitu, ale i například determinanty těchto postojů, dané jak věkem, tak především neukončeným procesem sociálního zrání. F. Zich poukázal na významné místo SSM v procesu sociálního zrání mladých dělníků a na konkrétní možnosti participace SSM na tomto procesu.

Na Zichův příspěvek obsahově velmi těsně navázal svým referátem *Dělnická mládež a perspektivy formování jejího socialistického způsobu života* Václav Němec. Utváření socialistického způsobu života chápe V. Němec jako dlouhodobý proces, v němž má dělnická třída rozhodující úlohu. Má-li se však tento životní způsob stát v blízké budoucnosti skutečností, pak již dnešní mládeži musí být vlastní všechny jeho znaky. V. Němec analyzoval některé problémy dnešní mladé generace a hledal odpovědi na otázky, zda má současná mládež dostatečné předpoklady pro to stát se tvořivou nositelkou socialistického životního způsobu. Dále poukázal na skryté rezervy a prostředky našeho výchovného působení na mládež a na další směry práce s mládeží, usměrňující ji k tomu, aby se stala nositelem vlastností žádoucích z hlediska celospolečenského.

Otázky sociální kontroly a angažovanosti mládeže se staly předmětem úvahy Vladimíra Krivého a Juraje Schenka, kteří ve své teoretické práci (*Sociální kontrola a angažovanost mládeže*) diskutovali o předpokladech formování angažovaného člověka. Poukázali pře-

devším na to, že účast pracujících v procesu sociální kontroly se opírá o předpoklad jejich angažovanosti a aktivity v tom smyslu, že mohou a zároveň mají aktivně zasahovat do procesů v sociálních útvarcích, v nichž žijí, a to na bázi společně sdílených hodnot, ideálů a cílů socialistické společnosti.

Závěrečné tři příspěvky se zabývaly vztahem dělnické mládeže k umění a úlohou cestovního ruchu v procesu formování mladých lidí. Viktor Blaho (*Pracující mládež a umění*) hovořil o kulturních zájmech dělnické mládeže, Josef Majchrák (*Úloha filmu ve formování mládeže*) se zabýval funkcí filmu a filmového umění ve společnostech různých politických systémů, zvláště vlivem filmu na mladou generaci, jejíž příslušníci dnes představují 80 „ návštěvníků kin. Uvedl výsledky výzkumu *Mládež a film*, uskutečněného v r. 1970 Slovenským filmovým ústavem v Bratislavě, z něhož vyplývá, že mladí lidé nahližejí na film především jako na nástroj zábavy a rozptýlení. Potvrdil též těsnou závislost mezi postoji k filmovému umění a vzdělanostní úrovní. Čím vyššího vzdělání mladí lidé dosáhli, tím častěji akceptovali vzdělavací a poznávací funkci filmového umění a tím častěji spojovali film s uměleckým zážitkem. Majchrák podrobně přítomně informoval o různých formách spolupráce Slovenského filmového ústavu s mládežnickou organizací. V prosinci 1973 byl například v Banské Bystrici uspořádán seminář *Mládež a film*, v lednu 1974 seminář *Práce s filmem a SSM*. Obě dvě akce uspořádal SÚV SZM ve spolupráci se Slovenským filmovým ústavem. Hlavním sledovacím cílem bylo informovat mladé lidi o nových formách práce s filmem a připravit podmínky pro zakládání filmových klubů mládeže tam, kde dosud neexistovaly.

Elena Bodnárová a Karol Pachinger přednesli ve Smolenicích společně příspěvek s názvem *K úloze cestovního ruchu v životě mládeže*, v němž upozornili na různé funkce cestovního ruchu.

Na zasedání ve Smolenicích odezněla kromě referátů i řada zajímavých diskusních příspěvků. Tematika referátů i diskusí byla značně široká. Některé z příspěvků značně překročily obsahový rámec konference. Společným znakem všech příspěvků však bylo to, že jednotliví autoři předmět svého zájmu nejen popisovali, analyzovali, popírádli naznačovali možné, obecné cesty řešení, ale že předkládali velice konkrétní návrhy na participaci mládežnické organizace na jejich řešení. I když některé konkrétní návrhy nebyly ještě zcela zralé (a z některých příspěvků vyzařovala zatím spíše jen snaha autora zvládnout studovanou problematiku), bylo to setkání užitečné. Užitečné jednak tím, že poskytlo možnost setkání pracovníků různých profesí a odborné kvalifikace. Užitečné i tím, že otevřelo své fórum i mnoha novým mladým lidem, přicházejícím s novými nápady, aplikujícími nové přístupy.

Václav Andrlé, Eliška Fretová